

بررسی وضعیت مدیریت کلاس اساتید دانشگاه علوم پزشکی بیرجند از دیدگاه دانشجویان

سیما کاظمی^۱، یحیی محمدی^{۲*}، محمدرضا رئیسون^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۴/۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۶/۱۵

چکیده

مقدمه: اساتید محور اصلی تعلیم و تربیت هستند که دلسوزانه فعالیت می‌کنند تا مطلبی را به نحو احسن و قابل فهم به فراگیران منتقل کنند. بدیهی است که در این مسیر مهم‌ترین فعالیت، مدیریت و اداره کلاس و ایجاد رفتار مطلوب در سایه ارتباط خوب و مؤثر با دانشجو می‌باشد. این مطالعه، با هدف بررسی وضعیت مدیریت کلاس اساتید دانشگاه علوم پزشکی بیرجند از دیدگاه دانشجویان انجام گرفت.

روش‌ها: مطالعه حاضر از نوع توصیفی-مقطعی و جامعه آن شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (۱۱۰۰ نفر) بودند، که با توجه به جدول کرجسی و مورگان ۲۸۳ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته سبک‌های مدیریت کلاس دارای ۳۰ سوال پنج گزینه‌ای و ۳ سه خرده مقیاس (تعاملی، مداخله‌گر، و غیرمداخله‌گر) بود. روایی پرسشنامه بر اساس نظر متخصصان و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ تایید گردید. داده‌ها بوسیله نرم افزار آماری SPSS و با استفاده از آزمون‌های t مستقل و آنالیز واریانس یکطرفه در سطح معنی‌داری $p < 0/05$ تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: بر اساس نتایج ۱۷۹ نفر ۶۳/۳ درصد دانشجوی دختر و ۱۰۴ نفر ۳۶/۷ درصد دانشجوی پسر بودند. نتایج نشان داد که بیشتر اساتید به ترتیب از سبک مدیریت کلاس تعاملی، سبک مداخله‌گر و سبک غیر مداخله‌گر استفاده می‌کردند. بین سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر ($t=5/48, p=0/001$)، سبک تعاملی ($t=3/27, p=0/001$) و سبک غیرمداخله‌گر ($t=4/56, p=0/001$) اساتید با جنسیت و بین سبک مدیریت کلاس تعاملی ($f=2/89, p=0/004$) و غیر مداخله‌گر ($f=1/99, p=0/048$) با رشته تحصیلی تفاوت معنی داری وجود داشت، اما بین سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر با رشته تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که سبک مدیریت کلاس غالب اساتید دانشگاه از نوع تعاملی است. بنابراین در جهت افزایش توانمندی اساتید در کلاس‌داری، برگزاری کارگاه چگونگی مدیریت کلاس و روابط مؤثر با دانشجو پیشنهاد می‌گردد.

کلید واژه‌ها: دانشجویان، سبک، مدیریت کلاس، استاد دانشگاه

مقدمه

دانشگاه یکی از نهادهای اصلی جامعه است که تعلیم و تربیت و ساختن انسان مطلوب و مؤثر را در جامعه به عهده دارد (۱). اعضای هیات علمی در دانشگاه‌ها بزرگترین نقش را در بهبود کیفیت آموزش، پژوهش و خدمات اجتماعی دانشگاه‌ها ایفا می‌کنند و بدیهی است که دانش تخصصی استادان هنگامی می‌تواند کارایی خوبی داشته باشد که با سبک‌های مناسب مدیریت کلاس مورد بهره‌برداری مخاطبان قرار گیرد (۲). کلاس درس به عنوان کوچک‌ترین خرده سیستم نظام آموزشی به تبع تحولات و تغییرات اجتماعی و آموزشی در حال تغییر است. از میان عناصر کلاس درس، نقش استاد و سبک مدیریتی او در تحقق اهداف آموزشی و تربیت

نویسنده مسئول: یحیی محمدی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی بیرجند، دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
y-mohammady_29@yahoo.com

سیما کاظمی، دانشگاه پیام نور، بیرجند، ایران.

محمدرضا رئیسون، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

دانش‌آموزانی متناسب با جهان امروز بسیار مهم و اساسی است (۳). مهم‌ترین نقش اساتید در کلاس درس، این است که دانسته‌های خود را به دانشجویان انتقال دهند اما دانشجویان هر یک ویژگی‌های خاص به خود دارند و همین امر موجب می‌شود که یک روش آموزش مخصوص، نیازهای یادگیری کلیه دانشجویان را برآورده نسازد. برای مدرسان هیچ چالشی بالاتر از رفتار دانشجویان نیست و آن‌ها صرفاً با یادگیری مهارتی یا روش‌های مدیریت عمومی نمی‌توانند با این چالش برخورد کنند (۴). اما مدیریت کلاس شامل روش‌ها و فنون بسیار دقیق و حساسی است که اگر به موقع و با درایت و نکته سنجی لازم به کار رود به فراگیران کمک می‌کند تا در فعالیت یادگیری موفق باشند و به مدرسان کمک می‌کند تا با اطمینان و اعتماد به نفس از حداکثر توان در آسانتر کردن یادگیری و تأثیرپذیری بهره‌گیرند (۵). بنا بر تعریف دیگر، مدیریت کلاس درس عبارت است از رهبری کردن امور کلاس

توانایی توانمند کردن دانشجویان را دارند و فرصت‌های آموزشی و زمینه ابراز وجود برای فراگیر را مهیا می‌کنند (۱۲). بهترین سبک در کلاس درس، سبکی است که بتواند جو کلاس درس را مطلوب و تداوم بخشد و در نهایت فرصت رشد و یادگیری بیشتری را فراهم نماید (۱۳).

با بررسی مطالعات گذشته، عالی (۱۴) در پژوهش خود نشان می‌دهد که تفاوت میان سبک مدیریت کلاس معلمان براساس مدرک تحصیلی معنی‌دار است؛ یعنی معلمان دارای مدارک کارشناسی بیشتر به سبک تعاملی تمایل دارند درحالی‌که معلمان دارای مدارک دیپلم به سبک مداخله‌گر گرایش دارند.

گلد و برافی (Brophy & Goold) (۱۵) معتقدند برای کنترل کلاس درس رفتارهایی چون آگاهی و هوشیاری نسبت به کل کلاس، به کارگیری یک علامت مشخص و تعریف شده به منظور جلب توجه دانشجویان، توانایی ایجاد ارتباط اثربخش با دانشجویان، نگهداری فعالیت‌های کلاس در یک حالت زنده، فعال و شاداب، آگاهی دادن دانشجویان نسبت به مسئولیت‌شان در انجام تکالیف و یادگیری مطالب، ایجاد تنوع در فعالیت‌های کلاس بسیار مؤثر است (۹). اوریم (Evrin) با هدف کشف رابطه‌ی بین اعتقادات و سبک مدیریت معلمان، نشان داد که بین سبک مدیریت کلاس معلمان و تدریس واقعی اعتقادات آنان رابطه وجود دارد (۱۶). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که سبک‌های رهبری معلمان در کلاس نقش مهمی در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ایفاء می‌کند و سبک مدیریت معلمان نقش مهمی در درگیری دانش‌آموزان در کلاس و ایجاد انگیزه نشان دادند که وضوح نقش معلمان و کنترل در آنان دارد. کانتز (Kunter) نشان داد که بین معلمان و علاقه‌ی دانش‌آموزان ارتباط مثبت وجود دارد (۱۷). کایکسی (Kaykci) معتقد است که بین ابعاد مهارت‌های مدیریت کلاس معلمان و بی‌انضباطی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد (۱۸).

نتایج مطالعه (Djigic) نشان داد زمانی که معلمان سبک مدیریت کلاسی تعامل‌گرا را به کار می‌برند، دانش‌آموزان پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند و زمانی که معلمان مداخله‌گر هستند، آنان پیشرفت تحصیلی پایینی دارند (۱۹).

به طور کلی، مدیریت کلاس، متغیر کلیدی در ایجاد جوی مطلوب برای آموزش یادگیری دانشجویان به شمار می‌آید. امروزه تجهیز اساتید به مهارت‌های کارآمد مدیریتی، در برنامه‌ریزی برای آموزش‌های حرفه‌ای، ضرورتی غیر قابل انکار است. بنابراین، شناخت بررسی سبک‌های مدیریت کلاس به منزله پیش‌نیازی در طراحی روش‌های توسعه سبک‌ها و

درس از طریق تنظیم برنامه درسی، سازماندهی مراحل کار و منابع، سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کار نظارت بر پیشرفت دانشجویان و پیش‌بینی مسائل بالقوه است (۶).

از آنجا که برای انجام دادن هر فعالیتی، طرح نقشه یا مدلی لازم است تا اهداف، فعالیت‌ها، مراحل و توالی آن‌ها مشخص و نظم و انضباط بر آن فرایند حاکم گردد پس یک استاد برای تدوین یک برنامه مناسب باید زمینه طراحی آموزشی، اجرای برنامه‌ی تدوین شده و کنترل و ارزشیابی آموخته‌ها، توانایی و مهارت‌های لازم را داشته باشند، و حرفه‌ای بودن شغل استادی بستگی به چگونگی انجام این توانایی‌ها دارد (۷). مدیریت کلاس درس از زمینه‌های اصلی نگرانی‌های ابراز شده به وسیله اساتید در تمام رشته‌ها است (۸).

دانشگاه به عنوان یک موسسه آموزشی، روابط انسانی را که موجب ایجاد تعادل فکری در دانشجو می‌شود ترغیب می‌کند و به دانشجویان این احساس را می‌بخشد که متعلق به گروه معینی هستند و در این گروه نقش مهمی دارند. در کلاس‌هایی که در آن روابط انسانی نیکو وجود دارد، محیط مطلوبی ایجاد می‌کند که دانشجویان در داخل آن شکفته می‌شوند پس لازم است که استادان با شیوه‌های مدیریت کلاس و مهارت‌های ارتباط با دانشجویان آشنا بوده و برحسب موقعیت و فضای کلاس آن را به نحو مطلوب به کار ببندد (۹).

همچنین سبک مدیریت کلاس (Management Classroom Style) استاد یکی از متغیرهایی است که می‌تواند نقش مهمی در انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان داشته باشد (۱۰) بر اساس منابع مختلف سبک‌های مدیریت به سه شیوه مداخله‌گر، تعاملی و غیرمداخله‌گر تقسیم شده است. استاد مداخله‌گر، شخصی است که دوست دارد بدون استفاده از مهارت‌های مدیریت، کنترل کاملی بر کارها داشته باشد و تصمیم او تنها تصمیم با اهمیت در کلاس است (۹) در سبک مدیریت متعادل (تعاملی)، استاد محدودیت‌ها را در نظر گرفته و انتظارات به وضوح به دانشجویان تفهیم می‌شود و به خوبی کارهای روزانه و شیوه‌های آموزش جریان پیدا می‌کند تا کلاس درس منظمی بوجود آید. این سبک دانشجو مدار است (۱۰). اگابو (Ogaboh) (۱۱) تفاوت‌هایی را بین استاد آموزش دهنده و استاد رهبر بیان داشته است. در سبک رهبری استادان غیرمداخله‌گر (بی‌تفاوت)، فاقد صلاحیت حرفه‌ای و سهل‌انگار است، دانشجو نسبت به این استاد احساس منفی دارد و برای آن احترام قائل نیست و او را ناامید و مضطرب معرفی می‌کنند. سبک ایده‌آل، مدیریت پویاست که استادان

مهارت‌های مدیریتی اهمیت دارد. لذا با توجه به اهمیت سبک مدیریت اساتید برای آموزش و یادگیری موثر و همچنین ناکافی بودن پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، این مطالعه، با هدف بررسی وضعیت سبک‌های مدیریت کلاس اساتید از دیدگاه دانشجویان صورت گرفت.

روش‌ها

این پژوهش از نوع توصیفی-مقطعی بود. جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (۱۱۰۰ نفر) که براساس جدول کرجسی و مورگان ۲۸۳ نفر به عنوان نمونه به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابتدا هر دانشکده به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد سپس با توجه به حجم جامعه آماری هر دانشکده تعداد نمونه به شیوه تصادفی انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات میدانی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. پرسشنامه بعد از مطالعه منابع مختلف و همچنین مشاوره با اساتید متخصص در حوزه علوم تربیتی و آموزش پزشکی با توجه به اهداف تحقیق طراحی شد پرسشنامه محقق ساخته سبک‌های مدیریت کلاس دارای ۳۰ سؤال و سه خرده مقیاس به شرح ذیل است:

- ۱- سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر با سئوال‌ها (۷-۸-۱۰ تا ۱۷)
- ۲- سبک تعاملی با سئوال‌ها (۱-۲-۳-۴-۵-۶-۹-۱۹-۲۳-۲۸-۳۰)
- ۳- سبک آسان‌گیر با سئوال‌ها (۹-۱۸-۲۰-۲۱-۲۲-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۹).

مقیاس استفاده شده بصورت مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت

جدول ۱. مطالعه توزیع فراوانی وضعیت جنس، دانشکده و رشته تحصیلی در گروه مورد مطالعه

مشخصات دموگرافیک	گروه‌های مورد مطالعه	تعداد	درصد	مشخصات دموگرافیک	گروه‌های مورد مطالعه	تعداد	درصد
جنس	پسر	۱۰۴	۳۶/۷	رشته تحصیلی	پرستاری	۴۷	۱۶/۶
	دختر	۱۷۹	۶۳/۳		مامایی	۱۶	۵/۷
دانشکده	پزشکی	۳۷	۱۳/۱	پزشکی	۳۲	۱۱/۳	
	پرستاری	۸۰	۲۸/۳	علوم آزمایشگاهی	۳۷	۱۳/۱	
	پیراپزشکی	۱۱۷	۴۱/۳	رادیولوژی	۲۹	۱۰/۲	
	بهداشت	۴۹	۱۷/۳	اتاق عمل	۲۵	۸/۸	
				بهداشت	۴۹	۱۷/۳	
				هوشبری	۲۶	۹/۲	
			فوریت پزشکی	۱۷	۶		
			دندانپزشکی	۵	۱/۸		

آمد. همچنین با توجه به میانگین سبک‌ها مشخص شد که اساتید دانشگاه علوم پزشکی به ترتیب از سبک تعاملی، مداخله‌گر و سبک غیرمداخله‌گر مشخص شد (جدول ۲).

در این پژوهش، میانگین و انحراف استاندارد سبک‌های مدیریت کلاس از دیدگاه دانشجویان سبک تعاملی با میانگین و انحراف استاندارد $30/72 \pm 6/33$ و سبک مداخله‌گر $28/77 \pm 6/14$ بدست

جدول ۲: مقایسه میانگین نمره سبک‌های مدیریت کلاس اساتید از دیدگاه دانشجویان

آماره	تعداد	انحراف معیار $\pm$ میانگین	ماکزیموم	مینیموم
سبک مداخله‌گر	۲۸۳	۲۹/۰۸ $\pm$ ۶/۵۹	۴۵	۱۴
سبک تعاملی	۲۸۳	۳۰/۷۲ $\pm$ ۶/۳۳	۴۷	۱۴
سبک غیر مداخله‌گر	۲۸۳	۲۸/۷۷ $\pm$ ۶/۱۴	۴۵	۱۱

در این پژوهش مشخص شد که بین سبک‌های مدیریت کلاس اساتید از دیدگاه دانشجویان بر اساس جنسیت تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$). سبک مدیریت اساتید از دیدگاه دانشجویان پسر به ترتیب سبک تعاملی، مداخله‌گر و غیرمداخله‌گر و دانشجویان دختر سبک غیرمداخله‌گر، تعاملی و مداخله‌گر بدست آمد (جدول ۳).

جدول ۳: مقایسه میانگین نمره سبک‌های مدیریت کلاس از دیدگاه دانشجویان به توجه به جنس

سبک‌های مدیریت	جنس	خطای انحراف میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	T	درجه آزادی	معنی‌داری	تعداد
مداخله‌گر	مرد	۰/۶۰۶	۶/۱۸۳	۳۱/۳۵۵	۴/۵۶۱	۲۸۱	۰/۰۰۰۱	۱۰۴
	زن	۰/۴۸۵	۶/۴۸۲	۲۷/۷۷۰				۱۷۹
تعاملی	مرد	۰/۶۲۱	۶/۳۴۱	۳۲/۳۱۷	۳/۲۷۴	۲۸۱	۰/۰۰۰۱	۱۰۴
	زن	۰/۴۶۰	۶/۱۵۷	۲۷/۸۰۴				۱۷۹
غیرمداخله‌گر	مرد	۰/۵۲۳	۵/۳۳۶	۳۱/۲۷۸	۵/۴۸۳	۲۸۱	۰/۰۰۰۱	۱۰۴
	زن	۰/۴۵۸	۶/۱۲۸	۲۹/۳۳۴				۱۷۹

بر اساس مقایسه میانگین‌ها نتایج نشان داد که سبک غالب اساتید رشته‌های پرستاری، مامایی، پزشکی، علوم آزمایشگاهی، رادیولوژی، بهداشت، هوشبری، فوریت پزشکی سبک مدیریت تعاملی بود. اما سبک مدیریت اساتید رشته اتاق عمل غیر مداخله‌گر و سبک مدیریت اساتید دندانپزشکی مداخله‌گر نشان داده شد (جدول ۴).

جدول ۴: میانگین سبک‌های مدیریت کلاس از دیدگاه دانشجویان بر اساس رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	مداخله‌گر	تعاملی	غیر مداخله‌گر
	$\bar{x} \pm SD$	$\bar{x} \pm SD$	$\bar{x} \pm SD$
پرستاری	۲۹/۸۵ $\pm$ ۶/۵۶	۳۲/۴۸ $\pm$ ۷/۱۳	۲۹/۱۹ $\pm$ ۶/۷۸
مامایی	۲۶/۹۳ $\pm$ ۸/۳۶	۳۰/۴۳ $\pm$ ۷/۶۱	۲۵/۴۳ $\pm$ ۸
پزشکی	۲۵/۹۳ $\pm$ ۶/۲۴	۲۹/۲۱ $\pm$ ۵/۷۱	۲۶/۵۹ $\pm$ ۶/۳۸
علوم آزمایشگاهی	۲۸/۵۹ $\pm$ ۶/۸۶	۲۹/۷۰ $\pm$ ۶	۲۷/۲۱ $\pm$ ۶/۳۵
رادیولوژی	۲۸/۷۲ $\pm$ ۵/۶۷	۲۹/۴۸ $\pm$ ۴/۸۷	۲۸/۳۱ $\pm$ ۴/۳۳
اتاق عمل	۳۲/۲۰ $\pm$ ۶/۵۰	۳۱/۷۶ $\pm$ ۷/۴۶	۳۱/۸۴ $\pm$ ۵/۷۴
بهداشت	۲۹/۳۲ $\pm$ ۶/۲۳	۳۰/۳۸ $\pm$ ۶/۳۷	۲۹/۷۳ $\pm$ ۶/۰۸
هوشبری	۲۹/۸۴ $\pm$ ۵/۹۲	۳۱/۳۸ $\pm$ ۵/۳۶	۳۰/۱۹ $\pm$ ۳/۹۴
فوریت پزشکی	۳۰/۲۳ $\pm$ ۳/۶۳	۳۲/۷۶ $\pm$ ۵/۸۱	۳۰/۲۹ $\pm$ ۴/۷۲
دندانپزشکی	۲۹ $\pm$ ۷/۸۴	۲۷/۴۰ $\pm$ ۴/۹۲	۲۶/۶۰ $\pm$ ۶/۶۵

جدول ۵: نتایج آزمون تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه برای بررسی تفاوت سبک‌های مدیریت کلاس اساتید با توجه به رشته تحصیلی

معنی داری	F	میانگین مجزورات	df	مجموع مجزورات	آماره	سبک‌ها
۰/۰۴۸	۱/۹۹۱	۸۴/۱۹۲	۸	۶۷۳/۵۳	بین گروهی	تعاملی
		۴۲/۲۹۷	۲۷۴	۱۱۵۸/۲۵	درون گروهی	
			۲۸۲	۱۲۲۶۲/۷۹	کل	
۰/۱۷۶	۱/۴۴۹	۵۷/۳۷۷	۸	۴۵۹/۰۱	بین گروهی	مداخله‌گر
		۳۹/۵۸۸	۲۷۴	۱۰۸۴۷/۰۳	درون گروهی	
			۲۸۲	۱۱۳۰۶/۰۴	کل	
۰/۰۰۴	۲/۸۹۵	۱۰۳/۷۳۶	۸	۸۲۹/۸۸	بین گروهی	غیرمداخله‌گر
		۳۵/۸۲۹	۲۷۴	۹۷۱۸/۰۸	درون گروهی	
			۲۸۲	۱۰۶۴۶/۹۷	کل	

نتایج نشان داد که بین سبک مدیریت کلاس تعاملی ($f=۲/۸۹, p=۰/۰۰۴$) و غیر مداخله‌گر ($f=۱/۹۹, p=۰/۰۴۸$) بر اساس رشته تحصیلی تفاوت معنی داری وجود داشت، اما بین سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر با رشته تحصیلی تفاوت معنی داری مشاهده نشد (جدول ۵).

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که بیشتر اساتید مورد بررسی دارای سبک مدیریت کلاس تعاملی (میانگین ۳۰/۷۲) بودند که با نتایج مطالعه بخشایش (۱۸) مبنی بر اینکه بیشتر افراد مورد بررسی دارای سبک تعاملی هستند، همخوانی و با یافته رحیمی و اسدالهی (۱۹) که بیانگر سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر در بیشتر استادان و اساتید ایرانی بود، مغایرت دارد. اساتید دارای سبک تعاملی، شیوه‌ای متعادل بین مداخله‌گر و غیر مداخله‌گر را دارند و در دادن اختیار به دانشجویان در انتخاب فعالیت‌های آموزشی و یادگیری حد تعادل را رعایت می‌کنند. شاید علت ناهمخوانی این پژوهش با یافته رحیمی و اسدالهی این باشد که اگر اساتید در فرایند یادگیری و مدیریت کلاس مداخله نکنند، یادگیرندگان به علت ناآشنایی با فضا و فرایند چنین کلاس‌هایی دچار سردرگمی و اغتشاش شوند. اداره کلاس کارآمد و مؤثر یگانه راهی است که به آموزش و یادگیری مفید و مؤثر ختم می‌شود. ایجاد نظم و هماهنگی شرط لازم برای آموزش سودمند است، اما کافی نیست. چنانچه مدیریت در کلاس درس به شیوه تعاملی اعمال شود، رفتارهای مناسب دانشجویان تقویت شده و رفتارهای نامناسب آنان که مستلزم شیوه‌های برخورد خاص خود می‌باشد، کاهش می‌یابد و این امر زمینه را برای آموزش و یادگیری هدفمند دانشجویان فراهم می‌کند.

همچنین نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین سبک‌های مدیریت کلاس اساتید از دیدگاه دانشجویان بر اساس جنسیت، تفاوت معنی داری وجود دارد. گود (Good) نشان داد که بین سبک مدیریت کلاس اساتید از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر تفاوت وجود دارد که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۵). شاید علت تفاوت بین دختر و پسر، ناشی از تفاوت‌های شخصیتی آنان باشد. بر این اساس مدیریت در هر کلاس به دنبال برقراری ارتباط با دانشجویان میسر است. بدیهی است که هر یک از استادان در برقراری ارتباط با دانشجویان دختر و پسر روش خاصی دارند که ناشی از شخصیت استاد، شخصیت دانشجویان و موقعیت است. با این حال می‌توان گفت استفاده سبک مدیریتی مناسب موجب افزایش انگیزه دانشجویان می‌شود. استاد باید ابتدا رابطه مثبت، حمایت‌کننده و قابل اعتماد با دانشجویان دختر و پسر برقرار کند. این هدف هنگامی حاصل می‌شود که استاد برای کنترل دانشجویان بیش از اندازه از تنبیه کلامی و از شوخی‌های زننده پرهیز کند، از پیش‌داوری‌های غیرمنصفانه بپرهیزد.

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که بین سبک‌های مدیریت کلاس (تعاملی و غیرمداخله‌گر) با رشته تحصیلی دانشجویان تفاوت معنی داری وجود دارد. با مقایسه میانگین‌ها در رشته‌های مختلف مشخص شد که اساتید در رشته‌های پرستاری، مامایی، پزشکی، علوم آزمایشگاهی، رادیولوژی بهداشت، هوشبری، فوریت پزشکی بیشتر از سبک مدیریت کلاس مداخله‌گر و اساتید در رشته‌های (اتاق عمل و دندان پزشکی) بیشتر از سبک مدیریت کلاس تعاملی استفاده می‌کردند که این با یافته‌های مارتین و بالدوین (Martin & Baldwin) (۱۲) بخشایش (۲۰) رحیمی و اسدالهی (۲۱) مبنی بر اینکه بین سبک مدیریت کلاس اساتید

بر اساس رشته تحصیلی تفاوت وجود دارد همخوانی دارد. لذا می‌توان علت تفاوت سبک‌های مدیریت کلاس اساتید در رشته‌های مختلف علوم پزشکی را ماهیت بالینی و غیر بالینی بودن دانست.

تحقق اهداف آموزشی مستلزم توجه به تغییر و به کارگیری سبک مدیریتی کارآ و اثربخش در اداره‌ی کلاس درس است. وظیفه اساسی استاد در فرایند یاددهی و یادگیری، آماده ساختن دانشجویان در زندگی فردی و جمعی و جهان رو به پیشرفت و تغییرات سریع است. استاد در کلاس درس باید فرصت کسب مهارت در ابعاد مختلف مانند مهارت در حل مساله، تصمیم‌گیری، برقراری روابط انسانی و تفکر انتقادی و خلاق را برای دانشجویان فراهم نماید. بنابراین پیشرفت تحصیلی دانشجویان محدود به افزایش معلومات و قبولی آنان نیست بلکه کسب مهارت‌های اساسی زندگی در محیطی کاملاً انسانی و اخلاقی و با به کارگیری سبک مدیریتی متناسب با شرایط و وضعیت کلاسی و ویژگی‌های روحی و روانی دانشجویان، یکی از ضروری‌ترین مهارت‌های شغل استاد است. با توجه به نتایج بدست آمده باید اساتیدی که از سبک

مدیریت مداخله‌گر یا غیرمداخله‌گر استفاده می‌کنند درصد اصلاح سبک تدریس خودشان باشند و همچنین اساتید باید آگاه باشند که هر درسی دارای روش تدریس خاص و دارای سبک مدیریت خاص است. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم همکاری کلیه دانشجویان در تکمیل پرسشنامه و وضعیت روحی و مشکلات دانشجویان اشاره نمود که ممکن است بر نحوه پاسخ‌دهی آنان اثرگذار بوده باشد که کنترل آن خارج از توان پژوهشگر بود.

قدردانی

این مقاله برگرفته شده از طرح تحقیقاتی با کد ۷۰۶ که توسط معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بیرجند حمایت مالی شده است. در اینجا نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند از سرکار خانم دکتر بتول اقبالی، هاشم هوشیار، ابوالفضل محقق به عنوان کارشناسان EDC و معاونت تحقیقات و فن‌آوری به خاطر تامین مالی و از دانشجویان عزیز که در انجام این طرح کمک کردند، تشکر و قدردانی نمایند.

References

1. Fontana D. [Classroom control: understanding and quiding classroom behaviour]. Translated by Hamzeh S, Mohammadi M. Tehran: Roshd; 2003. [Persian]
2. Haghani F, Chavoshi E, Valiani A, Yarmohammadian M. Teaching Styles of Teachers in Basic Sciences Classes in Medical School of Isfahan University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2011; 10 (5): 943-949. [Persian]
3. Ray D. [Research in the classroom]. Translated by Sarkararani MR, Moghadam AR. Tehran: Education Ministry, 2004. [Persian]
4. Fennimore BS. [Student-Centered Classroom Managment]. Translated by Hashemian K, Tehran: Isfahan University Press; 2003. [Persian]
5. Colin JS, Laslett R. [Effective Clasroome Managment]. Translated by Sabbaghian Z. Tehran: International Institute and Adults Instruction methods; 2003. [Persian]
6. Safavi A. [Teaching techniques and patterns]. Tehran: Samt; 2009. [Persian]
7. Fazli Khani M. [An Active and participatory teaching methods]. Tehran: Azmon novin; 2005. [Persian]
8. Konti F. Teachers and Students Perceptions towards teachers' classroom management applications in primary schools. Procedia Social and Behavioral Sciences 2011; 15 (0): 4093-4097.
9. Anderson, Lorin W. [increasing teacher cffectiveness]. Translated by Amini M Tehran: madresh; 1998. [Persian]
10. Saif AA. [Educational psychology (psychology of learning and instruction)]. Tehran: agah; 2009. [Persian]

11. Ogaboh AA , Ashibi NI . Teachers' leadership style, classroom variables and students' academic performance in Calabar metropolis, Nigeria. *Educational Research* 2010; 1 (6): 178-185.
12. Martin NK, Baldwin B. Classroom management teaching. Class size and graduate study, EREC Identifier: ED;1998, 420671.
13. Dyan H, Classroom Leadership Styles Available from: [http:// www. baldrigenieducation . net/class/leadership. Html](http://www.baldrigenieducation.net/class/leadership.html), 2003.
14. Ali A. [Impact of teacher characteristics on classroom management style. *Quarterly Education* (Education); 2007. [Persian]
15. Good TI, Brophy JE. Teacher student relationship . New York : Holt Rinehart & Winston;1995 .
16. Evrim EA , Gökçe K , Enisa M. Exploring the relationship between teacher beliefs and styles on classroom management in relation to actual teaching practices: a case study. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2009; 1(1): 612–617.
17. Kunter M , Jürgen Baumert J, Köller O. Effective classroom management and the development of subject-related interest. *Learning and Instruction* 2007; 17 (5): 494–509.
18. Kaykci K. The effect of classroom management skills of elementary school teachers on undesirable discipline behaviour of students. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2009; 1 (1): 1215–1225.
19. Djigic G, Stojiljkovic S. Classroom management styles, classroom climate and school achievement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 2011; 29 (1): 819 – 828.
20. Bakhshayesh A. Investigating the Relationship between Classroom Management Styles and Personality Traits of Yazd Primary School Teachers. *Quarterly Journal of New Approaches in Educational Administration* 2013; 4 (2): 185-198.
21. Rahimi M , sadollahia F. EFL teachers' classroom management orientations: investigating the role of individual differences and contextual variables. *Procedia -Social and Behavioral Scienc* 2012; 31: 43 –48.

Study of Classroom Management in Birjand University of Medical Sciences from Students' Viewpoint

Kazemi S¹, Mohammadi Y^{2*}, Raeisoon MR³

Received: 2015/6/24

Accepted: 2015/9/6

Abstract

Background: professors as main axis of education, try to transfer the materials to the learners intelligibly. In this regards, the most important activity is classroom management and adopting a desirable behavior along with good relationship with the students. This research tries to study classroom management of professors in Birjand University of Medical Sciences from students' viewpoint.

Methods: This is a descriptive, cross-sectional study in which the population consisted of all the students in Birjand University of Medical Sciences (n=1100) that 283 students were selected using random, stratum sampling and based on Korjsi and Morgan's tables. A researcher-made questionnaire about classroom management styles with 30 five-option items and 3 sub-scales (interactional, interventional, and non-interventional) was used to collect data. Its validity was confirmed by experts as 0.82 and its reliability was calculated by Chronbach's alpha as 0.86. The data were analyzed in SPSS (version 16) using independent t test and one-way ANOVA at the significant level of $p < 0.05$.

Findings: According to the results, 179 students (63.3%) were female and 104 (36.7%) were male. The results showed that most professors made use of interactive, interventionist and non-interventionist classroom management styles, respectively. From students' viewpoint, there was a significant difference between classroom management styles of interventionist ($p=0.0001$, $t=5.48$), interactive style ($p=0.0001$, $t=3.27$) and the non-intervention style ($p=0.0001$, $t=4.56$) in terms of teacher gender. Concerning the field of study, there was a significant difference between the interactive classroom management style ($p=0.0004$, $t=2.89$) and non-interventionist style ($p=0.048$, $t=1.99$). However, the interventionist style did not vary significantly across fields of study ($p=0.176$, $t=1.44$).

Conclusion: The results showed that most classroom management style was interactive, So in order to increase the ability of teachers in this field, workshops about how to manage classroom and effective relationships with students is offered.

Keywords: Students, style, Classroom management, Faculty

Corresponding Author: Mohammadi Y, PhD Student of Curriculum Development at Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran. y-mohammady_29@yahoo.com

Kazemi S, Payame Noor University, Birjand, Iran.

Raeisoon MR, Department of Social Medicine, Faculty of Medicine, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.